

שיל"ת

קונטרס

דפי יד שנו

על סדר הדף היומי

קובץ ביאורים והערות על סדר הדף היומי שנתלכנו
בלימוד בצוותא על ידי

הר"ד זלמן חיים הומינר הי"ו
והבה"ח יוסף יצחק גולדשטיין הי"ו

יוצא לאור ע"י
ארגון שיעורי תורה שע"י קהילת קרעטשניף

גליון צח שנה ג' פרשת האזינו חודש תשרי שנת ה' תשפ"ג לפ"ק
כתובות פו. - צב:

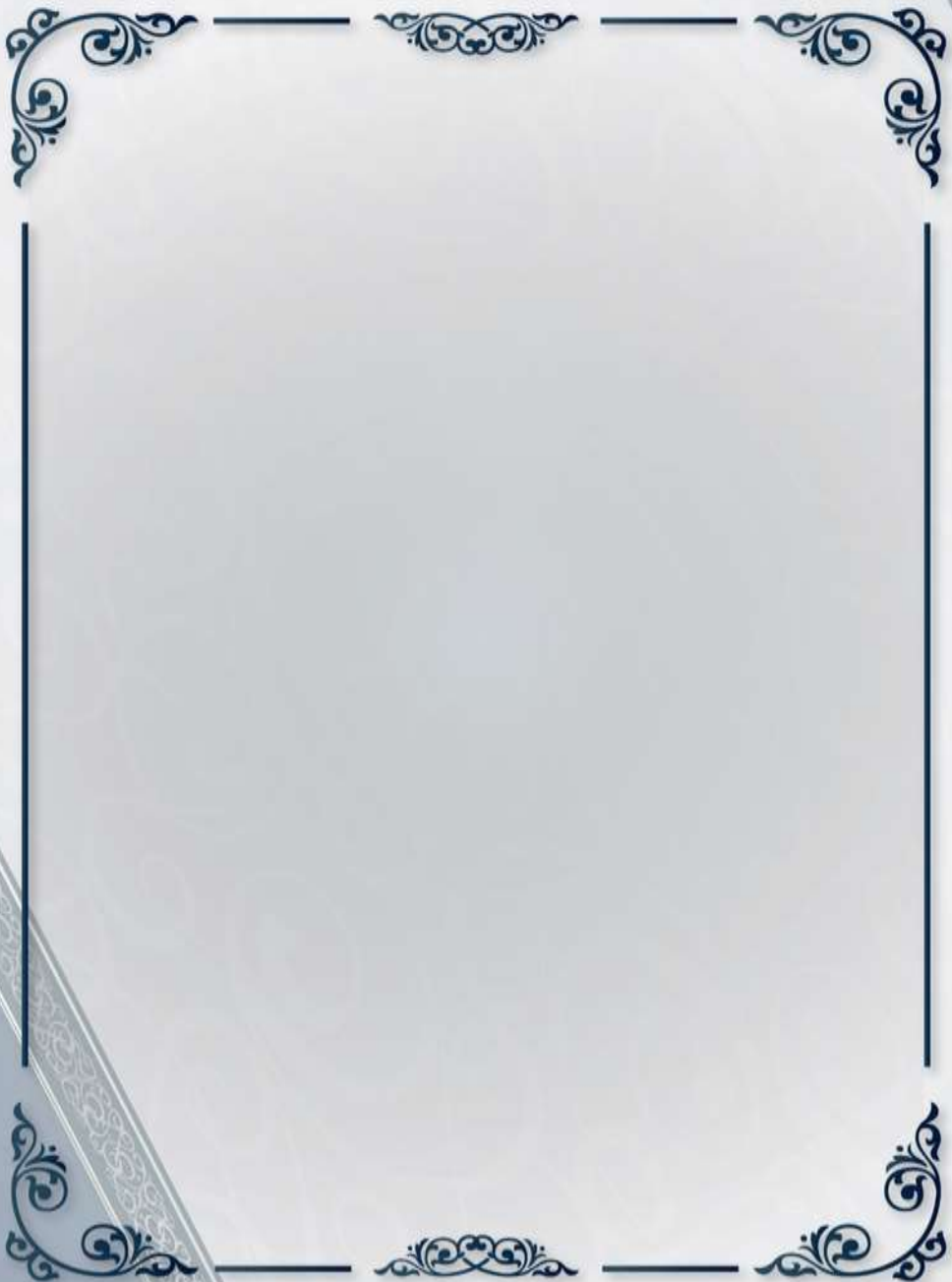
**קוראים המעוניינים להצטרף לרשימת תפוצה במייל
ניתן לפנות לכתובת המייל
sh0533132203@gmail.com**

להנצחות וכן לכל ענייני הגליון ניתן לפנות
להר"ר זלמן חיים הומינר בפל" 053-3132203

נ.ב. הביאורים וההערות נכתבו תוך כדי לימוד ואפשר ונפלו טעויות
ולכן נבקש מכל מי שיש לו הערות או הארות אם יוכל לשלוח בכתב
לכתובת מייל הנ"ל.

פרנס השבוע

מה בגליון?

- למה לאמר רב הונא דאי פקח הוא מקרקש בזוזי הלוקח ללוה שיכתוב השטר על שמו, קשה ללקמן אמר אמימר דלמ"ד דדאין דינא דגרמי משלם המלוה ללוקח דמי שטרך מעליא, וא"כ אם מקרקש ללוה בזוזי הרי טפס הוא ולא פקח, דהרי משלם לחנם כספו דממילא ישלם לו המלוה דמי שטרך מעליא? (הערה רע"ט)
- מה שאמרו לבצעל חוב יהבינו ולא לאשה משום לבצעל חוב חיישינו לנעילת דלת ומשא"כ אשה יותר ממה שהאיך רוצה לישא אשה רוצה להנשא, קשה דמאינו לעיל דקודם לתקנת שמעון בן שטח שישתעבדו קרקעות לכחוצה לא ראו נשים להנשא, ממילא משמע דכחוששין לכחוצתם אינו רוצה להנשא על אף דיותר ממה שהאיך רוצה וכו', ולמה כאן לא חששו לזה? (הערה ר"פ)
- מה שאמר רבא דהשבועה שמשבעינן אותה היא מדרבנן ומשום דפרע דייק ודמיפרע לא דייק ורמו שבועה עלה כי היכי דתידוק, קשה דאפי' אם רבא חולק על רמי בר חמא דאין זה שבועת מודה במקלף לאורייתא ומשום השבועותיו בזה, מ"מ למה לא אמר שהוא שבועה לרבנן ומשום דהוי כמודה במקלף, ובכך יהא תקון רבנן כעין שבועה לאורייתא? (הערה רפ"ד)

• לפי מה שהביאו בגמ' הברייתא להוליאה גט כתובה ומיתה וחילקו בין גט קודם כתובה לכתובה קודם לגט, דאם הגט קודם הוכח דיך לה ב' כתובות ולא החזירה ע"מ כתובה הראשונה, קשה למה במשנה בכתובה ושני גיטין לא חילקו בין אם הכתובה קודם לגט ראשון או לא? (הערה רל"א)

• מה שאמרו בגמ' ש"מ מדקתני שניה ויורשיה קודמין דאחת בחייו ואחת במותו איכא כתובת בנין דכרין, דמשמע מיקדמי הא איכא שקלי, קשה דהרי לעיל הביאו מה דנקטו לשון קדימה גבי הבן קודם לבת, ואם במקום הבן אין כלום לבת, וא"כ אולי גם כאן במקום שניה לא איכא כלום לראשונה ויורשיה, ומניין לנו דאיכא כתובת בנין דכרין? (הערה רל"ד)

• קשה למה אמרו בגמ' פשיטא מרובין ונתמעטו כבר זכו בהן יורשין ורק במועטין ונתרבו הקשו מאי, הרי בשניהם איירי שחלק מן היורשים זכו בהם, דגם במועטין זכו בני הכתובה הקטנה להתחלק בשוה בנכסים, ולמה יסתנה דינס ולא פשיטא לן בזה דזכו? (הערה רל"ו)

• מה שסבר רמי בר חמא למימר דהמעשה דאמר שקיל אלפא זוזי ואיסתלק היינו מתני' דמעלים אנו שוה דינר בנכסי אבינו, קשה למה כלל הו"א לדמותם, הרי שם איירי שבאמת היה שוה לו הנכס אלף זוז, שהרי היה מוכן גם לשלם לו כך על נכס אחד, ומשא"כ בהא דמתני' רק לאורכס ראו להעלות ערך נכסי אביהם, ולא באמת שוה להם כן? (הערה רל"ח)

דף פו ע"א

רעט. בגמ' אמר רב הונא בריה דרב יהושע ואי פקח הוא מקרקש ליה זוזי וכתב ליה שטרא בשמיה. היינו דמשלם ללוה כדי שיחליף לו השטר שקנה ויכתבנו על שמו, ובכך גם אם המלוה שמכר לו השטר ימחלנו לא יהא מחול, דהשטר כבר לא על שמו של מלוה הוא. אבל קשה דלקמן בגמ' אמר אמרימר דלמאן דדאין דינא דגרמי מגבי ביה הקונה מן המלוה דמי שטרא מעליא, וביאר רש"י דמשלם לו כל מה שכתוב בשטר, וא"כ למאי לו להיות פקח ולשלם סתם ללוה שיכתבנו על שמו, אדרבא טפש הוא שמשלם כסף שאינו צריך לשלם. ועיין בתוד"ה תיזיל ותיחלה דהקשה על הא דלעיל דמוחלת היתומה הכתובה לאביה, ובכך לא יוכל הקונה את הכתובה להוציא הקרקע הימנה, דמאי הועילה בזה הרי לרב נחמן דדאין דינא דגרמי צריכה לשלם לו כל מה שכתוב בשטר, ותירץ שם דהוא חולק על רש"י

דבאמת דמי שטרא מעליא היינו כל מה ששילם על השטר, ולא כל מה שכתוב בשטר, וממילא עדיין יש לה רווח גדול מכך שמחלה לאביה את כתובת אמה. ולפי תוס' באמת ניהא גם כאן דעדיף לו לקרקש בזוזי ללוה, כדי שבכך יקבל כל מה שכתוב בשטר ולא רק מה ששילם על השטר, אבל לרש"י עדיין קשה. אבל באמת גם לתוס' עדיין קשה למה לא הקשה הוא הקושיא גם מכאן דמקרקש ללוה בזוזי והקשה רק מהא דמחלה הכתובה. ולכך נראה לתרץ דבאמת אפשר דאמר רב הונא דבריו למ"ד דלא דאין דינא דגרמי, דלשיטתו אם לא יקרקש בזוזי לא יקבל כלום מן המלוה, ורק שם הקשה תוס' כיון דמיירי בר' נחמן דהוא עצמו דאין דינא דגרמי.

רפ. בגמ' לבעל חוב יהבינן ליה לאשה לא יהבינן לה מאי טעמא יותר ממה שהאיש רוצה לישא אשה רוצה להנשא. היינו דאין חשש שבשביל מעשה כזה לא ירצו נשים להנשא, ומשא"כ

לגבי בע"ה חיישינן לנעילת דלת בפני לוויין בשביל מעשה כזה. אבל קשה דלעיל (פב:) אמרו דבראשונה כשלא תיקנו עדיין שיהיו כל קרקעותיו אחראין לכתובה היו נשים מזקינין ולא היו נושאים נשים, משמע דאפי' שבסתם אשה רוצה להנשא וכנ"ל, מ"מ אם לא יקבלו כתובה או שלא יהיו סומכות דעתן שיקבלו כתובה היו מזקינין ולא נישאות לאנשים, וא"כ למה כאן לא חששו לאשה שיהיו מזקינין וכמו שהוששים לנעילת דלת בפני לוויין. ולפי מה שתירצנו וביארנו שם דמירי שלא היו רוצים אנשים לישא נשים, וכמו שמדויק בלשון ולא היו נושאים נשים, ממילא יתורץ גם כאן, דבאמת לאשה שלא תרצה להנשא אין חוששין, ושם איירי דהאנשים לא רצו לישא אותם, אבל לפי מה דביאר רש"י שם דהנשים לא היו רוצות להנשא עדיין קשה. ונראה לתרץ דאפי' דיש פעמים שלא חל הכלל של אשה רוצה להנשא וכן מקפידות על

הכתובה וכמו שמצינו לעיל, מ"מ החשש של נעילת דלת בפני לוויין הוא חשש גדול יותר, דמ"מ נשים רוצות להנשא יותר ממה שרוצים בעלי חובות ליתן הלואה ללוויין, ולכך בע"ה קודם לאשה.

דף פו ע"ב

רפא. בגמ' תנינא במה דברים אמורים במצות לא תעשה אבל במצות עשה וכו' מכין אותו עד שתצא נפשו. משמע מדברי הברייתא כאן דמצות עשה חמור ממצות לא תעשה, והיינו דרק במצות לא תעשה אין מכין יותר מל"ט מלקות, ומשא"כ במצות עשה עד שתצא נפשו. וקשה דא"כ למה בכל התורה אמרינן דלאו הניתק לעשה אין לוקין עליו וכדומה, הרי אדרבא אם הוא ניתק לעשה יש ללקות עליו יותר מל"ט מלקות, ולכל הפחות לא לפחות מל"ט מלקות, וצ"ע.

רפב. בגמ' אמר ליה אינה מגורשת מדרב ושמזאל דרב ושמזאל

דף פז ע"א

דאמרי תרוייהו והוא שצבורין ומונחין ברה"ר וצידי רשות הרבים ברה"ר דמו. היינו דעכשיו מדמינן צידי רה"ר לרה"ר, ובאמת לקמן אמרינן איפכא דאין לדמותם. וקשה דלמה הביאו ראיה מדברי רב ושמואל דאין מדכריהם ראיה ברורה, היה לגמ' להביא ראיה מדברי ר' יוחנן ור"ל דחלקו שם דאפי' בסימטא אפשר לתפוס המטלטלין, דיש ללמוד מכך דכ"ש צידי רה"ר אין זה ברשותה, דדווקא לרב ושמואל דבסימטא אמרו דאפשר לתפוס אין ראיה ברורה דשייך לדייק לב' צדדין, או דדווקא בסימטא א"א לתפוס אבל צידי רה"ר ברה"ר דמו, או דדווקא ברה"ר אפשר לתפוס וצידי רה"ר כסימטא הוא, אבל לר"י ור"ל הרי זה ראיה ברורה דאם סימטא אפשר לתפוס כ"ש בצידי רה"ר, ולמה לא נלמד מהם, וצ"ע.

רפג. בגמ' שבועה מאי עבידתה אמר רב יהודה אמר רב על אפוטרופיא שנעשית בחיי בעלה. מצד אחד מתבאר שיטת רב בדברי המשנה יותר מדר' נחמן, דהרי לפי רב דברי המשנה כאן עולים על דברי המשנה הקודמת דמיירי בה באפוטרופיא בחיי בעלה, אבל עדיין יקשה לרב איך לשיטתו יתבארו דברי המשנה אין לו שבועה על יורשיה וכו', דמאי שייכי כאן יורשיה כלל, וכי אותם מינה אפוטרופיא שיש לו עליהם שבועה כלל, הרי רק אותה מינה לכך, ופשיטא הוא שאין להשביע את יורשיה על אפוטרופיא שמינה בו אותה, ובשלמא לרב נחמן אמר רבה בר אבוב ניהא, דמיירי בכתובתה ופעמים שיורשיה מקבלים כתובתה, אבל גבי אפוטרופיא מאי איכא לו גבי יורשיה כלל, ועיין בתוד"ה נדר ושבועה דהביא לבאר מן הירושלמי דמיירי שנתן לה

רשות שיהיו יורשיה אפוטרופסין אחריה, וכן הבאים ברשותה היינו סתם בני אדם שהיא מינתם אפוטרופין תחתיה כפי שנתן לה רשות.

דף פז ע"ב

רפד. בגמ' אמר רבא שתי תשובות בדבר וכו' אלא אמר רבא מדרבנן דפרע דייק דמיפרע לא דייק ורמי רבנן שבועה עלה כי חיכי דתידוק. היינו שרבא דחא סברתו של רמי בר חמא לומר דהשבועה של פוגמת הוא שבועת מודה במקצת, ולכך ביאר דהוא שבועה דרבנן, וכדביאר משום דפרע דייק וכו'. אבל קשה, דגם אם חולק רבא דא"א לומר דהוי שבועה דאורייתא והיינו שבועת מודה במקצת, ומשום תשובותיו, מ"מ למה לא ביאר רבא דהוי שבועה דרבנן והיות דבסברא הוא דומה למודה במקצת, והנפק"מ כדביאר רש"י דרק בדאורייתא לא מפכינן לשבועה, אבל לגבי סברא אמת אמר רבי בר חמא

דכמודה במקצת היא, דהרי היא מודה שפרע לה קצת ולא כולו, ואדרבא בזה יהא עדיף, דרבנן כעין דאורייתא תקון ולא תקנו מעצמם תקנת שבועה משום סברא כזו של דפרע דייק, וצ"ע.

רפה. בגמ' איבעיא להו הפוגמת

כתובתה פחות פחות משהו פרוטה מהו מי אמרינן כיון דקא דייקא כולי האי קושטא קא אמרה או דלמא אערומי קא מערמא תיקו. צריך ביאור לרבא מה כלל איבעיא לן כאן, הרי אם כל התקנה של השבועה היה רק משום דפרע דייק ודמיפרע לא דייק, והיינו שתקנו השבועה רק כדי שתדייק בדבריה, למה כלל יש צד לומר דאערומי קא מערמא ולכך תיבעי להשבע, הרי על חשש כזה לא תקנו כלל שבועה, ומניין לנו לחיובה שבועה על חשש הערמה, וצ"ע.

דף פח ע"א

רפו. בגמ' מתקיף לה רב אשי אכתי יכולה למימר ב' כתובות הואי

אלא אמר רב אשי הוא דמודע להו. היינו דהיות והוא מודיע לעדים קודם ששילם לה פעם שניה דרק בשביל להייבה לפרוע את התשלום הראשון הוא נותן לה עכשיו, ממילא הוא נאמן דלא היו ב' כתובות דאין זה שכיח שיכתוב אדם ב' כתובות. אבל קשה דאם מכוח דבריו הוא נאמן שלא היו ב' כתובות, מה הנפק"מ מתי אמר דבריו, קודם שנתן לה פעם שניה או לאחריו, וממילא מה הקשה רב אשי אכתי יכולה למימר ב' כתובות הוא, הרי הוא נאמן על דבריו כיון דאין זה שכיח, ומאי שנא. וצריך לומר דאחר ששילם לה פעם שניה אפי' דאין זה שכיח שיהיו ב' כתובות, מ"מ מעשיו מוכיחים שהיו ב' כתובות, וממילא מה שאין זה שכיח אין בו ראייה לכאן, ולכך אין לדבריו נאמנות יותר מדבריה, אבל כשאומר כן קודם למעשה כיון דיש לו טענת אין שכיח הרי דבריו נאמנים יותר מדבריה.

דף פה ע"ב

רפז. בגמ' וקמפלגי בפלוגתא דאבא שאול ורבנן דתנן אפוטרופוס שמינהו אבי יתומים וכו' ר' שמעון כאבא שאול ורבנן כרבנן. היינו דר"ש שסבר שרק כשתובעת כתובתה משביעין אותה יורשין, זהו משום שסבר כאבא שאול שאפוטרופוס שמינהו אבי יתומים לא ישבע, ולכך אין משביעין אותה על אפוטרופיא. אבל עדיין קשה דאם ר"ש סובר כאבא שאול למה כשתובעת כתובתה יורשין כן משביעין אותה, הרי על אפוטרופיא אין להשביעה כלל אם מינה אותה אבי יתומים. ואין לומר דמיירי רק בשבועה שמשביעין אותה על כתובתה ולא על אפוטרופיא, דא"כ מה עניינו לכאן, ולמאי בעינן לומר דעל כתובתה משביעין אותה, הרי כבר אמרנו לעיל דכך הדין בכתובתה, ואלא ודאי דמיירי שמשבעת על אפוטרופיא וממילא קשה כנ"ל. ואולי יש לומר דאפי' שאבא שאול סבר

שאין משביעין אותה אם מינה אותה אבי יתומים, מ"מ כשכבר ממילא משביעין אותה על כתובתה אפשר לגלגל שבועה עליה גם על אפוטרופיא, ולכך כשתובעת כתובתה משביעין אותה גם על אפוטרופיא. ועיין בתוס' הרא"ש דהביא גירסת ר"ח דגרס 'אינה תובעת כתובתה מיבעי ליה' וביאר לפי זה הקושיא של הגמ' כך, דהיה צריך לכתוב רק את הסיפא, אבל את הרישא 'אם תובעת כתובתה יורשים משביעין אותה' לא היה צריך לכתוב, דשם משמע דבתובעת כתובתה כן משביעין אותה על אפוטרופיא, וזה אינו כמו שהקשינו אנן כאן, דלאבא שאול אם מינה אותה אבי יתומים לעולם אין נשבעת על אפוטרופיא.

דף פט ע"א

רפח. בגמ' ליחוש דלמא מפקא לה לכתובתה וגביה בה אמר רב במקום שאין כותבין כתובה

עסקינן. צריך ביאור לרב איך שייך לומר דמיירי כאן במקום שאין כותבין כתובה, הרי א"כ איך שייך שיארע מה שאמרו במשנה שהביאה כתובה ואין עמה גט, הרי אם לא כותבין כתובה כתובה זו מניין לה, אלא ודאי דכן כותבין כתובה וקשה לרב דאמר דבאין כותבין איירי, וצ"ע.

רפט. בגמ' בשלמא לשמואל מוקי לה במקום שאין כותבין וכו' אלא לרב נהי דעיקר לא גביא תוספת מיהא תיגבי. צריך ביאור למה שאני בין רב לשמואל הרי רב הדר ביה ומודה לשמואל דמיירי גם במקום שכותבין כתובה. ועיין רש"י דביאר דלשמואל גביא בין עיקר ובין תוספת על פי הגט, ואילו לרב העיקר הוא ע"פ הגט, ומשא"כ התוספת הוא ע"פ הכתובה, ולכך קשה רק לרב למה לא תיגבי התוספת ע"פ הכתובה. אבל באמת קשה על עיקר שיטתו של שמואל, דאיך שייך שתגבה האשה התוספת ע"פ הגט בלא כתובה, הרי בגט

אין כתוב כמה הוא הכתובה, ורק בכתובה כתבינן לה, וממילא עכשיו שבאה עם הגט לבדו איך נדע להאמין לה כמה היה התוספת, ובשלמא העיקר ניהא דיהיו נותנין לה, דדין כל אשה במנה או מאתיים, אבל על התוספת מניין נדע, וצ"ע.

דף פט ע"ב

רצ. בגמ' אמרי ליה רב כהנא ורב אפי לרב לדידך דאמרת גט גובה עיקר אלמנה מן הנשואין במאי גביה בעדי מיתה וליחוש דלמא גירשה ומפקא לגיטא וגביה ביה. לכאורה קשה למה הקשו קושיא זו דווקא לרב, הרי גם לשמואל שאמר דגובה גם הגט וגם התוספת ע"י הגט יקשה, דהרי גם לשיטתו יכולה לגבות ע"י הגט ואח"כ לגבות בעדי מיתה על שנתאלמנה, ולמה לרב דווקא הקשו כן רב כהנא ורב אפי. ואין לומר דבאמת ה"ה דיקשה גם על שמואל כן, רק דהם שמעו הדבר מרב ולכך הקשו עליו ולא על שמואל, דהרי רב הדר ביה רק

אחר ששמע משמואל החולק עליו, וא"כ ודאי היה להם להקשות על שמואל שמחמת הדר ביה רב. ואין לומר דמחמת איזה טעם לא קשה הקושיא על שמואל ולכך לא הקשו עליו, דעיין בתוד"ה לדידך דבאמת כתב דה"ה דהיו יכולים להקשות כן על שמואל, וממילא עדיין קשה למה באמת לא הקשו עליו וכנ"ל, וצ"ע.

דף צ ע"א

רצא. בגמ' ת"ר הוציאה גט וכתובה ומיתה אם גט קודם לכתובה גובה שתי כתובות. ביאר רש"י דבגט קודם לכתובה גובה ב' כתובות דמצינו בהדיא דכתב לה כתובה שנית כשהחזירה. וא"כ קשה למה במשנה אמרו דכתובה ושני גיטין אינה גובה אלא כתובה אחת, הרי יש לחלק ולומר דאם הכתובה קודמת לגט הראשון אין לה אלא אחת, אבל אם הכתובה נכתבה אחר הגט הראשון יש לה ב' כתובות, דמצינו דכתב לה כתובה שנית אחר שהחזירה, וכמו שאמרו

כאן לגבי גט ומיתה, דמאי שנא. ועיין ברש"י בד"ה כתובה ושני גיטין דביאר דמיירי שכתב הכתובה בנשואין הראשונים והיינו קודם לשני הגיטין, אבל עדיין קשה למה לא חילקו בן בהדיא במשנה כדחילקו כאן בברייתא, וצ"ע.

רצב. בגמ' אמר רב הונא לא שנו אלא מנה מאתים אבל תוספת אין לה. קשה לרב הונא דאם במנה ומאתים איירי למאי צריך לחדש ולומר דעל מנת בן קיימה, הרי גם אם לא קיימה על מנת בן יגיע לה מנה או מאתים מתנאי ב"ד ככל אשה שבעולם, דאין זה תלוי ברצונו כלל. ואין לומר דמיירי במקום שכותבין כתובה והיינו שאין סומכין על תנאי ב"ד ובעינן שיכתוב לה בשטר, דעיין ברש"י דביאר בד"ה אלא מנה מאתים, שהן תנאי ב"ד דאילו בשטר לא גביה דחספא בעלמא הוא, והיינו שבאמת אינה גובה בשטר אלא מתנאי ב"ד, משמע שכן סמכין על תנאי ב"ד, וא"כ הדרא קושיא לדוכתא למאי לנו

לסברא שעל מנת בן קיימה, וצ"ע.

פרק י

רצג. בגמ' לעולם אימא לך מה שגבה לא גבה ומאי קודמת לגמרי קתני כדתנן בן קודם לבת. צריך ביאר מה הדמיון מבן קודם לבת לכאן, הרי שם בבן אם יש בן אין לבת כלום, ומשא"כ כאן אם יש די בנכסיו לשתי הכתובות ודאי שגם השניה יש לה לקבל כתובה כמו הראשונה, וכל מה שקודמת ראשונה לשניה זהו באופן שאין בנכסים די לשתיהן. וצריך לומר דבאמת אין כאן דמיון בין שניהם, ואדרבא יש כאן ק"ו, דאם בבן שבמקום בן אין לבת כלום נקטו לישנא ד'קודם', א"כ ודאי שגם בנשים מה שנקטינן קודמת לגמרי הוא דהיינו שאין השניה יכולה לתפוס קודם לראשונה כלום. רק דבאמת צריך ביאר למה בבן נקטינן קודם, הרי במקום בן אין לבת כלום, ואין כאן רק קדימה אלא

אין ליורשי הראשונה כלום, וצ"ע.

רצה. בגמ' ר"ע אומר כבר קפצה

נחלה מלפני בני הראשונה

ונפלה לפני בני השניה מאי

לאז בהא קא מיפלגי דמר סבר

אחת בחייו ואחת במותו יש

להן כתובת בנין דכרין וכו'.

היינו דסבר ר"ע דהיות וכשמת

הבעל היתה אחת מנשיו בחיים,

ממילא תיקנו שלא יקבלו בני

הראשונה כתובת בנין דכרין,

וזה כדי שלא יבואו לאינצויי,

שיאמרו בני השניה דאמן

קיבלה כתובתה, ומן שאר

הירושה מקבלים רק בני

הראשונה כתובת בנין דכרין,

ואילו בני השניה יתחלקו רק

במה שנשאר אחר כתובת בנין

דכרין של בני הראשונה, ולכן

תיקנו שאין כתובת בנין דכרין

בכהאי גוונא ויתחלקו בשוה בני

הראשונה והשניה אחר שלקחה

השניה כתובתה, ועכשיו אפי'

שגם השניה מתה וממילא יש

לבניה גם כתובתה ואין חשש

אינצויי, מ"מ לא תיקנו להחזיר

הכתובת בנין דכרין למקומה,

ביטול לגמרי של הבת מלקבל,

והיה צריך לנקוט בלשון 'הבן

מקבל ואין הבת מקבלת במקום

הבן, וצ"ע.

דף צ ע"ב

רצה. בגמ' ש"מ אחת בחייו ואחת

במותו יש להן כתובת בנין

דכרין ולא חיישינן לאינצויי

ממאי מדקתני שניה ויורשיה

קודמים וכו' מיקדם הוא

דמקדמי הא איכא שקלי. היינו

שמלשון קדימות משמע

דלשניהם יש רק דיורשי השניה

קודמין לקבל, ולכך אי איכא

שקלי גם יורשי הראשונה. אבל

קשה מה הראיה מלשון קודמים

שהא איכא שקלי, הרי מצינו

בע"א דגם בבן קודם לבת נקטו

לישנא ד'קודם', ושם משמעות

הדברים הוא דאין לבת כלום

במקום הבן, וא"כ אולי גם כאן

זהו כוונת המשנה דליורשי

הראשונה אין כלום במקום

יורשי השניה, ורק בדליכא

יורשים לשניה הוא דאיכא

ליורשי הראשונה, ובאמת אולי

סברה המשנה דמחשש אינצויי

דכבר קפצה הנחלה להתחלק בשוה עם בני השניה, ועל זה אמרה הגמ' דר"ע הוא דסבר דאחת בחייו ואחת במותו אין להם לבני הראשונה כתובת בנין דכרין, ותיקנו דבר זה רק באופן שמתו שני הנשים בחייו או בהיה לו אשה אחת.

דף צא ע"א

רצו. בגמ' פשיטא מרובין ונתמעטו
כבר זכו בהן יורשין מועטין
ונתרבו מאי. צריך ביאור מה החילוק, למה בנתמעטו אמרינן דכבר זכו בהן יורשין דהיינו בני הכתובה הגדולה, ואילו בנתרבו אין זה פשוט דכבר זכו בהן יורשין דהיינו בני הכתובה הקטנה. ואולי יש לומר דהיות ובהיו מרובין היה מתחלק הירושה כדינה, לכך פשיטא לן דכבר זכו בהן יורשין, אבל היו מועטין כיון דמה שזכו בהן בני הכתובה הקטנה הוא מכורח ההכרח דאין די בירושה מותר דינר, לכך איבעיא לן אם בנתרבו נחזיר לחלק הירושה

כדינה או שכבר זכו בהן בני הכתובה הקטנה, ולא איכפת לן מחמת מה זכו בהן. ובאמת היה אפשר לפשוט את האיבעיא משיטת ר"ע לעיל (צ:)
 כבר קפצה נחלה, והיינו ששם איירי שזכו בני השניה להתחלק בשוה בנכסים אחר שלקחה אמם כתובתה, דכדי שלא יבואו לאינצויי ביטלו הכתובת בנין דכרין, ואפי' אחר שכבר מתה אמם אמר ר"ע כבר קפצה נחלה, ואפי' דאין זה כדינם שבטלו הכתובת בנין דכרין, והיינו כמו כאן דביטלו לבני הכתובה הגדולה חלקם ונתחלקו בשוה, וצ"ע למה לא פשטו משם האיבעיא.

רצו. בגמ' ואתו לקמיה דרב עמרם
אמר להן זילו פייסינהו לא
אשגחו וכו' שדרינהו לקמיה
דרב נחמן אמר להן בשם
שמרובים ונתמעטו זכו וכו' כך
מועטין. צריך ביאור במאי
 נחלקו רב עמרם ורב נחמן, הרי מכך שאמר להם רב עמרם זילו פייסינהו ולא אמר להם לחלק הירושה מתחילה, משמע דגם

הוא סבר דכבר זכו בהם בני הכתובה הקטנה, וא"כ למה חייבם לפיים לבני הכתובה הגדולה, וכמו שמצינו ברב נחמן דכיון דסבר דזכו בהן בני הכתובה הקטנה לא חייבם לפיים לבני הכתובה הגדולה, וצ"ע.

דף צא ע"ב

רצה. בגמ' א"ל אי שויא לך אלפא זוזי לחיי ואי לא שקיל אלפא זוזי ואיסתלק סבר רמי בר חמא למימר היינו מתני' אם אמרו יתומים הרי אנו מעלין על נכסי אבינו דינר. ביאר רש"י דאיסתלק כוונתו משני הנכסים, והיינו שגם הלוקח עצמו מוכן לשלם אלף זוז על נכס אחד, דהרי מה שמשלם לבע"ח הוא רק על הנכס שכבר לקח, דהרי על שלו אינו צריך לשלם. וא"כ קשה למה סבר רמי בר חמא כלל למימר דהיינו מתני' דמעלין אנו על נכסי אבינו, הרי שם הם מעלים על הנכסים אפי' שאפי' לעצמם באמת אין זה שוה בשוה דינר

יותר, רק דעושים כן כדי לקבל יותר מן הירושה ולקבל כל כתובת אמן, ומשא"כ כאן באמת הלוקח עצמו מוכן לשלם על הנכס הראשון אלף אפי' שמכרוהו רק בחמש מאות, וממילא אין זה רק להעלותו בדמיו סתמא, אלא ע"פ האמת עביד כן, ומה הדמיון בין שניהם כלל, וצ"ע.

רצט. בגמ' וטירפא בכמה כתבינן רבינא אמר באלפא רב עזירא אמר בחמש מאה והלכתא בחמש מאה. ביאר רש"י האיבעיא, דאם צריך לשלם ללוקח אלף כפי שניכה הבע"ח מחובו על האפדנא, או שבעינן לשלם חמש מאה כפי שקנאו הוא ממנו. אבל באמת היה צריך לחלק האיבעיא לב' אופנים, דאם הבע"ח לוקח בחובו את הנכס הראשון ומנכה על זה אלף מסתבר לומר דיקח מן הבעה"ב רק חמש מאה כפי שקנאו ממנו, אבל באופן שנתן הלוקח לבע"ח אלף זוז ולא לקח אחד מן הנכסים, ודאי יש לו לבעה"ב לשלם ללוקח אלף זוז

מכר לו אביהם קרקע, משמע שלא רצה לקבל על הקרקע שלו קרקע, אלא רצה מלטלין, דהרי לכך מכר קרקעותיו, וממילא איך הוא הקונה שזקפן עליו במלוה יוכל להחזיר הלוואתו לבניו בקרקע ולא במטלטלין, וצ"ע.

כפי אשר שילם הוא לבע"ח. ויש לומר דבאמת האיבעיא הכאן הוא רק על אופן שלקה הבע"ח את הנכס הראשון על כל החוב, דבזה איבעיא לן כנ"ל ביאור רש"י, אבל באופן ששילם הלוקח לבע"ח אלף זוז ודאי יש לבעה"ב לשלם ללוקח אלף זוז או ההפרש בין הנכס הראשון שהוא חמש מאה ולשלם לו עוד חמש מאה.

דף צב ע"א

ש. בגמ' אמר רבא אי פיקח אידך מגבי לחו ניהלייהו ארעא והדר גבי לה מינייהו כרב נחמן וכו'. היינו דמה שטענו הם לו מטלטלי שבק אבוד גבן ומטלטלי דיתמי לבע"ח לא משתעבדי, הופך הוא את טענתם ומשלם להם עבור החוב בקרקע דווקא, ובכך ירשי מאביהם קרקע וכן ישתעבדו לבע"ח, וממילא יוכל לגבות מהם הקרקע על החוב של אביהם שמכר לו הקרקע באחריות. אבל קשה דהרי אם